

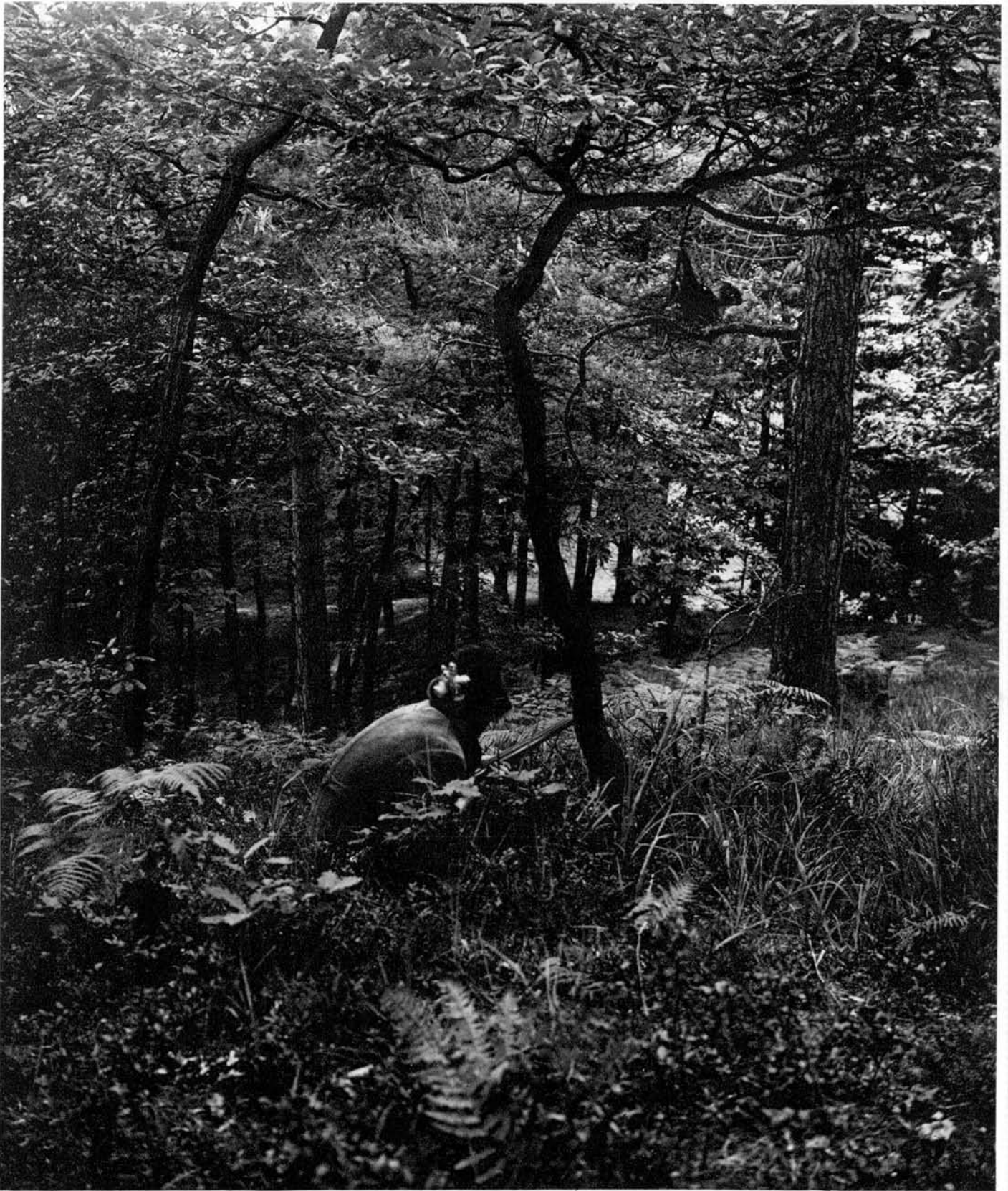
ILUSTRIRANI SLOVENEČ

. T E D E N S K A . P R I L O G A . S L O V E N C A .

Ceto VI

14. septembra 1930

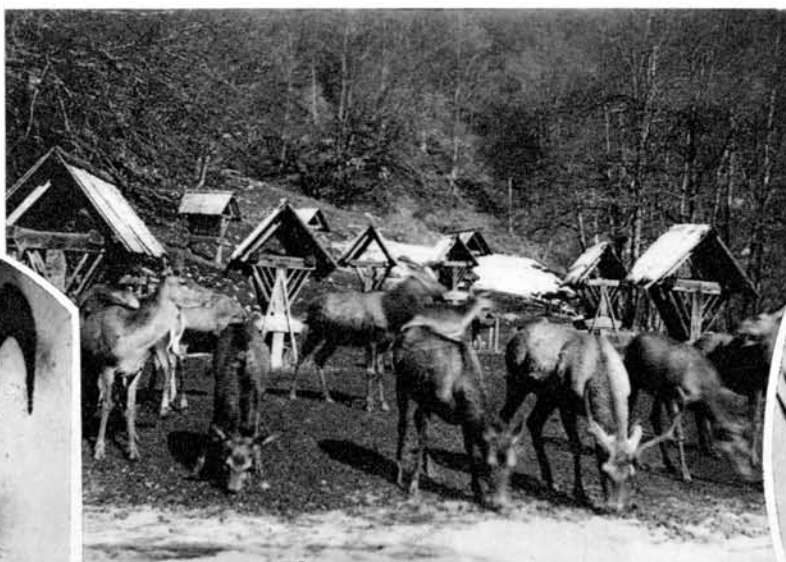
Štev. 37

H gozdarski in lovski razstavi: Na petelina!

(Foto Herfort.)

Kozorog,
mogočna žival, ki živi
le še v Pirenejih in v
sev. ital. planinah, pri
nas jih ima pa nekaj
komadov še baron Born
pri Sv. Anji nad Trži-
čem. Uživa popolno za-
konito varstvo.

Jelenjad na krmišču v Medvodah v lovi-
šču barona Borna pri Sv. Katarini.
(Foto ing. Sonnichler.)

Na desni:
Brak-jazbečar, pes
za love v sredo-
gorskih legah.

Na levi:
Po lovu.

Spodaj:
Lovska soba (iz
lovške razstave na
ljublj. velesojmu
leta 1924.).

Na desni:
Rjavi medved,
lovska trofeja ge.
Jakilove.

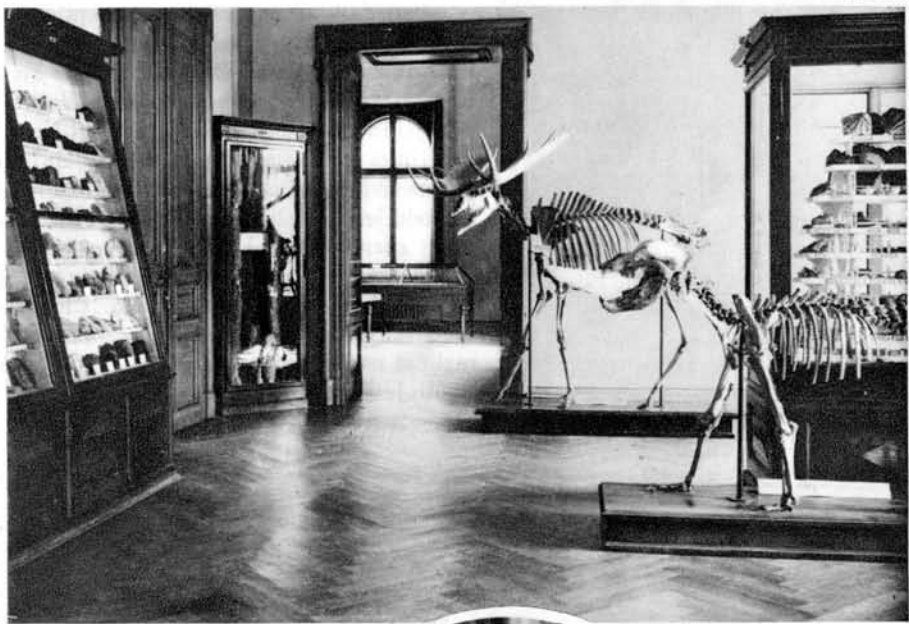
Spodaj na desni v
kotu:
**Hermelin ali veli-
ka podlasica,** naša
najmanjša zver, v
zimski obleki.

Mogočni jelen
dvajseterak, lovška tro-
feja barona Borna od
Sv. Katarine nad Trži-
čem, kjer jih goji v
ograjnem lovišču.

Iz zoološkega oddelka našega Narodnega muzeja v Ljubljani, ki je razmeroma jako bogat in se je zlasti v poslednjih letih lepo razvil. Želeti bi bilo, da se poleg tega muzeja čim prej uresniči tudi ideja zoološkega vrta, za katerim stremi naše agilno društvo »Zoo«.

Okostje medveda-brlogarja in losa v našem Narodnem muzeju.

Zgoraj na desni: Ostanki prazgodovinskega barskega živalstva v našem Nar. muzeju.

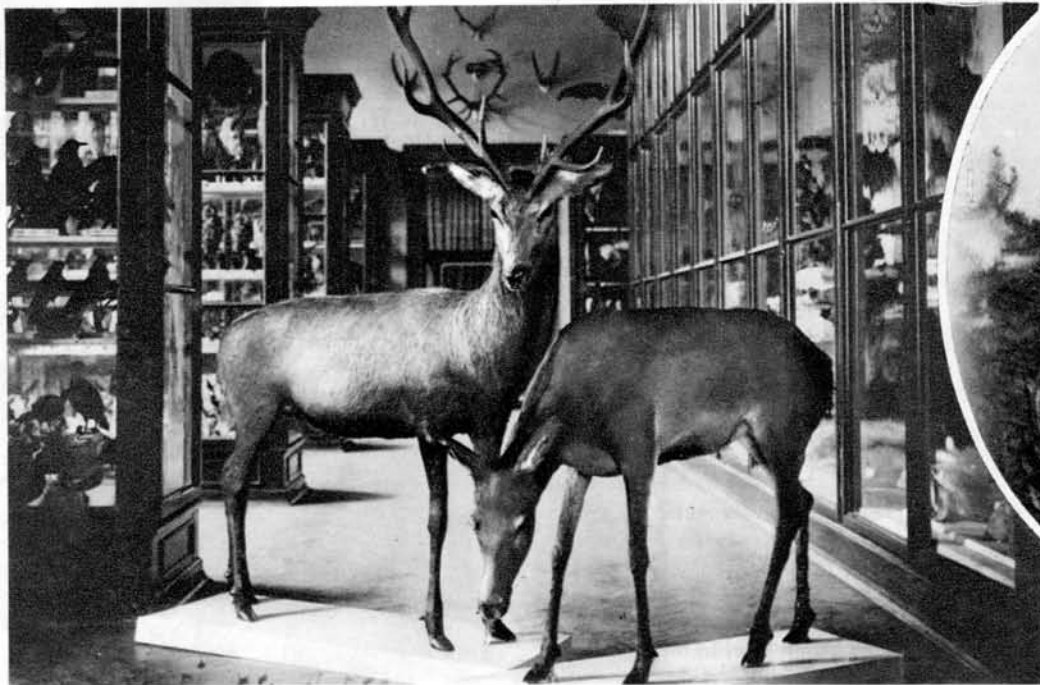

Na desni: Iz naših gorskih lovišč. (Polhograjski dolomiti.)

Dr. Fr. Kos, šef zoološkega oddelka našega Nar. muzeja.

Spodaj: Pogled v del zoološkega oddelka v našem Narodnem muzeju z jelenom in košut. (dar barona Borna) v sredini.

Gamz, prva lovska trofeja našega kralja Aleksandra v Sloveniji. (Preparat V. Herforta.)

Lisica, naša najobičajnejša zver.
(Posnetek iz narave.)

Na desni: Glava vepra (divjega merjasca), trofeja dr. Igorja Tavčarja.

Spodaj: Srna, naša najljubkejša divjad. (Posnetek iz narave.)

Na levi:
Kozorog
v našem Narod. muzeju (dar barona Fr. Borna).

»Kvartopirci.«
(Preparat V. Herforta.)

Na desni:
Dr. St. Bevk, urednik »Loveca«, glasila SLD, in predsednik pripravljalnega odbora za lovsko razstavo.

Na levi:
Srnjakova glava.

Spodaj:
Gozdni samotar jazbec.

Iz živalstva Slovenije

(H gozdarski in lovski razstava na ljubljanskem velesejmu).

Peti dan je ustvaril Stvarnik ptice pod nebom in ribe v vodi, šesti dan pa žive stvari po njih plemenih. Tako stoji zapisano v sv. pismu. Ker je Stvarnik vsegaveden, je pač dobro vedel, zakaj je to storil. In kako je govoril Noetu pred vesoljnim potopom! Ukazal mu je, da naj vzame na svojo ladjo oba spola vsakega bitja, da se bodo le-ta, ko bo končana božja kazen, lahko zopet razmnoževala.

Stvarnik je postavil človeka, da naj gospoduje nad njegovim stvarstvom. Človeško gospodarjenje nad živalmi pa je različno, kakor so različni narodi in tudi posamezni ljudje. Mnogo živali je človek udomačil in sicer zaradi tega,

da mu pomagajo pri vsakdanjem delu in nudijo še druge koristi. Dočim človek za domače živali skrbi, se za one, ki so ostale divje, v splošnem ne briga dosti, čeprav so tudi delo modrega Stvarnika. Razmere med človekom in živaljo, posebno divjadjo, so zelo različne in pričajo mnogo o značaju človeka. Kdor je dober in ljubi sočloveka, ta ljubi tudi živali. On si bo vzel od njih samo to, za kar bo vedel, da ne bo škodovalo dotičnemu rodu in bo pri tem gledal, da se živali ne bodo mučile. — Zanimalo nas bo, kako so naši dedje gledali na živali, posebno na divjad. Da so se naši dedje zelo zanimali za divjačino, nam najlepše pri-

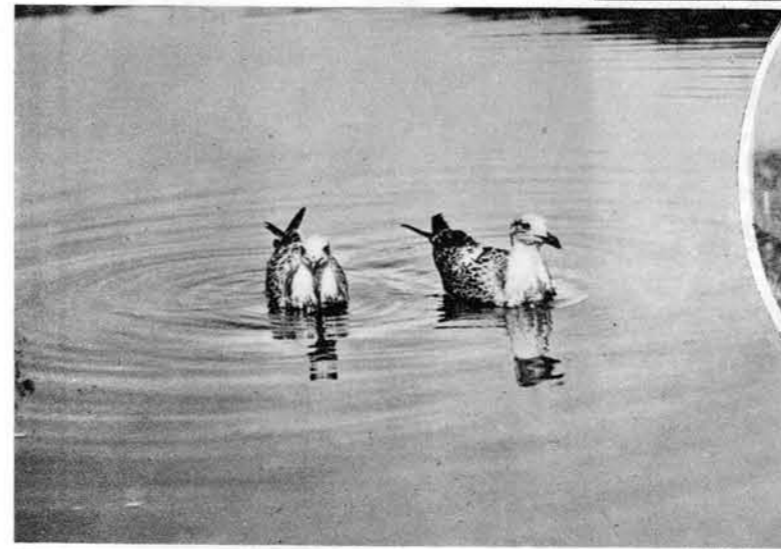
(Nadaljevanje na strani 296.)

Jesen prihaja...
Divje gosi so prispele na mrzlih perutih severa.

Na levi: Kotorna ali skalni jereb, ki je pri nas že jako redek.

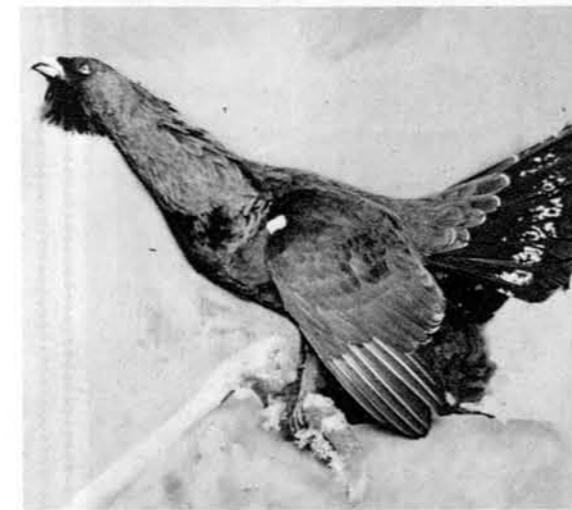
Spodaj: Mlade poljske jerebice v pesku. (Posnetek iz narave.)

Tonovice (galebi) na Ljubljani.
Na levi:
Vlad. Kapus, lovski pisatelj in tajnik priprav. odbora za razstavo.

Spodaj:
»Petelin stavec je mnogim jagrom kljuboval — mladenič večni pa ga v lovišča večna je poslal.« (Najlepši petelin letošnje sezone, trofeja g. insp. Tančiča.)

Ruševec.
čigar krivci so največji ponos lovcev in naših gorenjskih fantov.

Na desni:
Kralj planin,
planinski orel, ki je že jako redek v naših planinah.

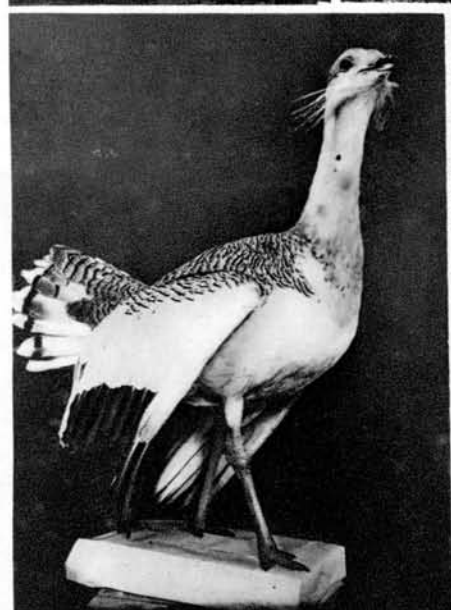
Na levi:
Čuk, ki ga je naše ljudstvo proglasilo za
znanilca smrti.

Na desni:
Postolka v vrbru.

Spodaj na levi:
Droplja, največja evropska ptica, prebi-
valka step in ravnin. K nam se zateče le
redko.

Spodaj na desni:
Vir ali velika uharica, simbol učenosti.

Spodaj:
Gozdni jereb, kras naših gozdov v jeseni.
(Posnetek v naravi.)

J. H.,
avtor večine slik naše današ-
nje številke.

Na levi:
Zimski motiv z lova.

Na desni:
Divji lovec.

Viktor Herfort,

kr. dvorni preparator, dolgoletni preparator našega Narodnega muzeja, avtor vseh preparatov naše današnje številke in tehnični vodja sedanje lovske razstave.

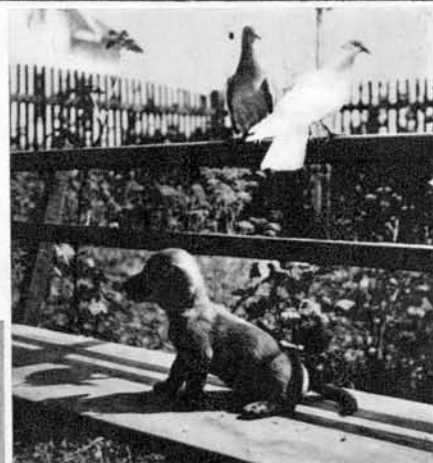
Pogled na del bioloških skupin v našem Narodnem muzeju.

Na desni: »Pisana družba«: brak-jazbecar, grivar (divji golob) in domači golobček.

Spodaj na levi:

Glava planinskega orla.

Spodaj: Redki zimski gostje: veliki morski vran (1), ropna čigra (2) in zimska raca (3).

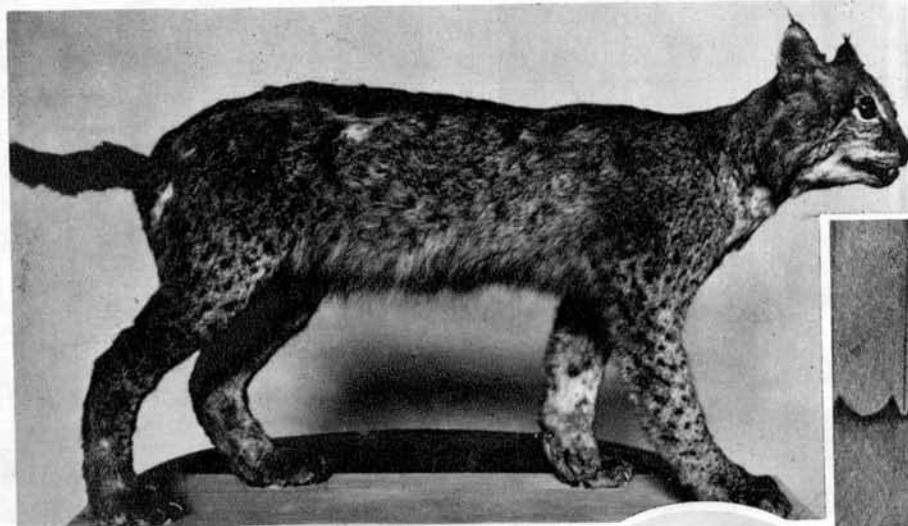
Na desni:
Divja grlica.

Spodaj:
Nova skupina rib v našem Narod. muzeju.

Na levi: Dva prijatelja.

Na levi:

Ris, najlepši zastopnik zveri naših gozdov, ki je pa pri nas že izumrl.

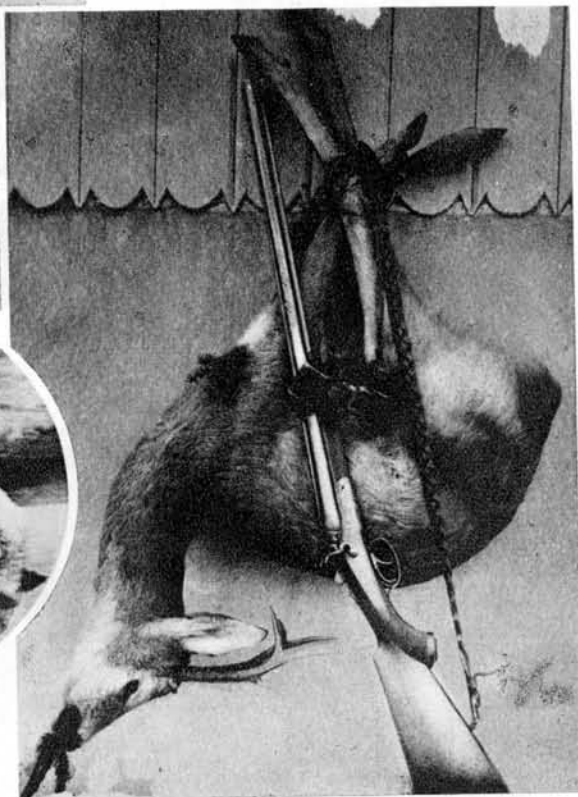
Spodaj:
Tihožitje.

Divji zajec.

Na levi:

»Sneži...«

čajo razna krajevna imena, izvirajoča od dogodivščin na lovu in označujoča prebivališča divjadi, posebno pa pravljice, polne sočne romantike, ki so se deloma obdržale do današnje suhoparne sebične dobe. Večina ljudi hoče biti bolj modra kot stvarstvo ter skrbi samo za svoj, večkrat prav umazani dobiček.

Naši dedje so najbolj poznali medveda in jelena. Menda je ni v Sloveniji pokrajine, kjer bi ne imenovali kak kraj po medvedu, kakor: »Medvedji štant«, »Medvedji dol«, »Brog« in slično. Kdo naših kmečkih sinov ne pozna medvedovih hrušk in ni pozorno poslušal babice, ko mu je pripovedovala zgodnico, kako sta se pretepala divji mož in kosmatinec medved. Sladko smo se smejali, ko so nam pripovedovali pripovedko, kako je medved tresel podžagano hruško, ki se je zrušila in sta se medved in drevo valila v jarek, v potok, kjer so ga čakali kmetje. Medved je bila ena najzanimivejših bitij pri našem narodu.

Prav tako važno vlogo je igral v življenju naših dedov jelen. To nam potrjujejo razni Jelenovi žlebovi, kaluže, kjer si je jelen hladil žejo, Jelenovice, kjer so jelene gojili, kakor tudi več pravljic. Da so jelene naši dedje dobro poznali, pričajo mnoge stare slike in okraski, kjer poleg kranjskega srca ne sme manjkati jelen. O medvedu in jelenu nismo slišali nikoli nič slabega. Kot nevarno zver so medveda razupili šele v poznejših letih. Jelen se je osovražil pri našem narodu v času, ko smo jeli polagati veliko važnost na gozdove. Oba ta dva stara znanca našega naroda pa je pregnala iz naših gozdov sekira, razredčujoča nekoč neprodorne gozdove. Medved se je povlekel na Dolenjsko in Notranjsko. Na Gorenjskem je prav redek gost in to tem boljše za njega, ker Gorenjci vidijo veliko junaštvo v tem, če kdo uniči ubogo paro. Jeleni so v prostem lovu postali redki, le posamezne družine še pohajajo po naših gozdovih. Največ jih je na Gorenjskem v ograjenih Bornovih loviščih, nekaj pa v kokrških gozdovih.

Zelo zasovražili pa so naši dedje sivega, nikdar sitega volka. In kaj bi ga tudi ne. Hudobni sivodlakci so jim

trgali ovčje črede, v hudih zimah kradli izpred hiš pse čuvaje in celo ljudi so napadali nikdar siti požeruhi. Volkovi so se zelo pojavili zopet proti koncu svetovne vojne, so pa sedaj že zopet skoraj popolnoma zatrti.

Za najhujšo zver so smatrali naši predniki krvoločnega risa. Kolikokrat je prijokal domov mlad pastirček, pripovedujoč, da mu je risa, kakor so naši dedje imenovali krvoločneža, odnesla ovco in ji v goščavi izpila kri. Zadnji risi so bili ustreljeni in ujeti na Gorenjskem v okolici Dovjega leta 1848., na Notranjskem pa so jih videli še par let pozneje.

Srne so bile našim dedom manj znane in le redkokdaj se kaj sliši o njih. Povod, da se srne niso razmnožile, je bil pač ta, ker je bilo po naših gozdovih preveč roparic.

Lepi spomini pa so ostali med našim narodom na gamse. Ni je planinske vasice, kjer bi ne pripovedovali starčki, kako so lovili po planinah lepo divjad in kaj vse so slišali že od svojih dedov. Gamsom, kakor tudi raznim delom njihovega trupla, so naši dedje pripisovali posebno čarobno, zdravilno moč. Najlepši spomin na gamsov lov pa je ovekovečen v pravljici o »Zlatorogu«, o belem gamsu, ki je imel zlato roglje in so ga čuvale bele žene rojenice.

Dolincem in prebivalcem polja je bil najbolj znan dolgouhec zajec, stric jazbec in dolgorepka lisica. V poznejših letih pa so se naši dedje zanimali tudi za lov na divje peteline.

Kako zelo so naši dedje cenili divjad in lov, pričajo končnice na starih panjih, kjer večkrat najdemo mnogo zanimivih prizorov iz lovstva. Naslikana je lovčeva svatba, lovčev pogreb, kakor tudi mnogo živali.

V sedanji dobi, ko izginja mnogo drugega lepega, ko se ljudje sramujejo romantike, pa se je tudi naš narod zelo odtujil od matere prirode in ostalo nam je le še malo od tega, kar je bilo sveto in drago našim dedom in le malo se zanimamo za lepo delo stvarstva Gospodovega.

Vladimir Kapus.